«Αντιγόνη» με κύρος

Της Κ. ΡΑΠΑΝΑΚΗ

Ο Σ. Τσακίρης σκηνοθέτησε με υπευθυνότητα και σοβαρότητα την «Αντιγόνη» με μπρεχτικά στοιχεία. Μία ενδιαφέρουσα ανάγνωση με αυξομειώσεις στην προσέγγιση του σκηνοθετικού στόχου

Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου κατέβηκε στην Επίδαυρο (5-6/8/05) με μία σημαντική ανάγνωση της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή υπογεγραμμένη σκηνοθετικά από τον Σ. Τσακίρη. Ο κεντρικός πόλος και συνδετικός κρίκος της συγκεκριμένης σκηνοθετικής ανάγνωσης με το σύγχρονο παρόν είναι οι άταφοι νεκροί.

Οσον αφορά στην «Αντιγόνη» του Σοφοκλή, ο Πολυνείκης ο οποίος πήγε στο Αργος και παντρεύτηκε την κόρη του βασιλιά Αδραστου συμμάχησε με τους Αργίτες και με επτά στρατηγούς εκστράτευσε εναντίον των Θηβών και του αδελφού του Ετεοκλή πρέπει να παραμείνει άταφος, κατά το βασιλιά Κρέοντα ο οποίος εκπροσωπεί το νόμο, διότι πολέμησε ενάντια στην πατρίδα του, συμμαχώντας με ξένους.

Οπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Στάθης Δρομάζος: «Ο Σοφοκλής μάς παρουσιάζει το πρόβλημα. Τι πρέπει να ισχύσει, το δίκαιο της πολιτείας, που είναι μια δημοκρατική κατάκτηση, ή το ξεπερασμένο δίκαιο του γένους; Αν ήταν έτσι απλά τα πράγματα θ' απαντούσε κανείς αδίστακτα, να ισχύσει το δίκαιο της πολιτείας. Σε μια πολιτεία όμως που θα λειτουργούσε δημοκρατικά, όπου θα υπήρχε η νηφαλιότητα από την πλευρά των κυβερνώντων (του Κρέοντα), ώστε να μη 'ρθούν σε σύγκρουση μ' ένα τόσο ευαίσθητο θέμα, όπως το καθήκον της αδερφής προς το νεκρό αδερφό. Πολύ περισσότερο που υπήρχε παλιός αττικός νόμος που επέβαλε την ταφή. Ο Κρέων βέβαια είναι αρχηγός της πολιτείας, αλλ' η Δημοκρατία έχει γίνει του «πρώτου ανδρός αρχή».

Στην παράσταση του ΘΟΚ ο σκηνοθέτης στην αρχή αλλά και στη διάρκεια του έργου μάς παρέπεμψε στους αγνοούμενους, άθαφτους νεκρούς της Κύπρου μεσ' από τις ηχογραφημένες μαρτυρίες της Χαρίτας Μάντολες και της Ανδριανής Μουαΐμη. Αυτή η νεκρική πορεία μέσα στο χρόνο τονίστηκε και από τις ενδυματολογικές αποχρώσεις του Χορού ο οποίος ήταν χωρισμένος σε δύο μέρη με τους τέσσερις γέροντες στα μαύρα, ενώ ο υπόλοιπος Χορός θύμιζε ζωντανούς – νεκρούς που περιφέρονται αργά αφού τα σώματα δεν έχουν ταφεί και οι ψυχές δεν έχουν ησυχάσει. Τα κοστούμια εμπνεύστηκε ο Γ. Μετζικώφ.

Στρατιώτες, πολυβόλα και το άταφο πτώμα του Πολυνείκη σε πλαστικό σάκο νεκροτομείου. Στη θέση του Παλατιού (σκηνικά Κώστας Βαρώτσος) υπήρχαν διάφανα κουτιά απ' όπου μπαινόβγαιναν οι ηθοποιοί. Παρέπεμπαν σε θήκες νεκροτομείου και εκεί με βίντερ αρτ (Χρίστος Ηλιάδης) έβλεπες κινούμενες σκιές σε αργή κίνηση. Η σκηνοθετική διδασκαλία σε αυτή τη φορμαλιστική παράσταση επέλεξε το μετωπικό παίξιμο και την μπρεχτικής υφής ιδέα να φαίνεται η ώρα αλλά και κομμάτια του κειμένου ως τίτλοι σκηνών – επεισοδίων.

Η αργή συγχορδία των ζωντανών – νεκρών ήταν στο κλίμα της σκηνοθετικής οπτικής αλλά κούρασε αφού η παράσταση ξεπέρασε τις δύο ώρες. Σαφώς ο λόγος του Σοφοκλή ακούστηκε από την πολύ καλή μετάφραση του Μ. Βολανάκη σε συνδυασμό με τη σκηνοθετική καθοδήγηση σύμφωνα με την οποία ουσιώδη αποσπάσματα του κειμένου επαναλαμβάνονταν ως πχώ από τους ηθοποιούς. Η πολύ καλή μουσική του Μίκη Θεοδωράκη άλλοτε φάνηκε και άλλες φορές χάθηκε στα σημεία όπου η εκφορά του λόγου ήταν αργή.

Η Αννίτα Σαντοριναίου έδωσε μια δυναμική, αποφασιστική και συνειδητοποιημένη για τις πράξεις της Αντιγόνη, παρόλο που η ηλικία δεν ταίριαζε με την ηλικία της ηρωίδας. Πάρα πολύ καλά ερμήνευσε η Στέλλα Φυρογένη την Ισμήνη. Ο Αντώνης Κατσαρής ήταν ένας αδύναμος Κρέοντας παρόλες τις καλές προσπάθειες του ηθοποιού, ο οποίος δεν κατόρθωσε να εκπληρώσει τις ανάγκες του ρόλου. Επίσης η διανομή και με σκηνοθετική ευθύνη υπήρξε αδύναμη στην επιλογή του Αίμονα (Θεόδωρος Μιχαηλίδης). Πολύ καλός Τειρεσίας ο Ντ. Λύρας, αλλά ατυχής η σκηνοθετική ιδέα να παρουσιάσει το αγόρι που συνοδεύει τον μάντη σαν το άλλο μισό του εαυτού του Τειρεσία. Επίσης εκφραστικότατος ήταν ο Ανδρέας Τσουρής στο ρόλο του φύλακα.

Ο Σ. Τσακίρης μάς προσέφερε μία άκρως ενδιαφέρουσα ανάγνωση της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή. Οργάνωσε προσεκτικά μία φόρμα με μπρεχτική βάση και στοιχεία. Πρώτ' απ' όλα με κοινό άξονα τον άταφο Πολυνείκη και τους αγνοούμενους νεκρούς της Κύπρου άγγιξε σύγχρονες διαστάσεις και προβληματισμούς. Η μπρεχτική δομή της καταγραφής των σκηνών με ώρα και στίχους από το έργο ως τίτλους επεισοδίων έθεσε τον θεατή σε ένα είδος αποστασιοποίησης και του έδωσε τη δυνατότητα να κρίνει στοιχεία της διαχρονικής ιστορίας του ανθρώπου συνυφασμένα με την κοινωνία και την πολιτική.